Lietvedības Nr. CA-0166-22/27
ECLI:LV:RAT:2022:0210.C68279921.11.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2022. gada 10.februārī
Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija:
tiesnese referente Dace Kantsone,
tiesnesis Gvido Ungurs,
tiesnese Agnese Veita,
rakstveida procesā izskatīja vienkāršotās procedūras civillietu SIA "/pers. D/" prasībā pret /pers. E/ par naudas piedziņu sakarā ar SIA "/pers. D/" apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2021.gada 29.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja SIA "/pers. D/" 2021.gada 27.janvārī cēlusi prasību vienkāršotās procedūras civillietā pret atbildētāju /pers. E/ par naudas piedziņu, kurā lūgusi piedzīt no atbildētājas pamatparādu 247,62 EUR, nolīgtos lietošanas procentus 225,40 EUR par laiku no 2019. gada 26. marta līdz 2021. gada 14. janvārim, nokavējuma procentus 183,86 EUR par laiku no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim, līgumsodu 24,76 EUR, kā arī tiesas izdevumus – valsts nodevu 102,25 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 5,47 EUR. Prasītāja lūgusi arī noteikt tiesības saņemt likumiskos procentus 6% apmērā gadā no neatmaksātā parāda pamatsummas par laika posmu līdz pilnīgai sprieduma izpildei.

Prasība pamatota ar Civillikuma 1587., 1589., 1651., 1652., 1662., 1716., 1717., 1720., 1753., 1756., 1764., 1828., 1934. un 1943. pantu un šādiem argumentiem.

[1.1] Starp prasītāju kā aizdevēju un atbildētāju kā aizņēmēju 2018. gada 25. oktobrī noslēgts Aizdevuma līgums Nr. 251018ACF001, saskaņā ar kuru atbildētājai izsniegts aizdevums 417,60 EUR ar procentu likmi 4,20% mēnesī no neatmaksātās summas un atmaksas termiņu 12 mēneši, veicot ikmēneša maksājumus.

[1.2] Atbildētāja neatmaksāja aizdevumu un lietošanas procentus noteiktajā termiņā, tāpēc prasītāja aprēķinājusi līgumā paredzēto līgumsodu 0,5% dienā, bet ne vairāk kā 10%, no kavētā maksājuma. Atbildētāja aprēķinājusi arī līgumā paredzētos nokavējuma procentus 0,2% dienā no kavētā maksājuma.

2020. gada 14. decembrī prasītāja nosūtījusi atbildētājai pretenziju par saistību izpildi, nosakot atmaksas termiņu līdz 2021. gada 14. janvārim. Atbildētāja parādu nesamaksāja. Tādējādi aizdevuma līgums ir izbeigts 2021. gada 14. janvārī.

[2] Atbildētāja rakstveida paskaidrojumā par prasību norādījusi, ka prasību atzīst daļā par galvenā parāda 247,62 EUR un lietošanas procentu 225,40 EUR piedziņu, bet daļā par nokavējuma procentu un līgumsoda piedziņu prasību neatzīst, jo prasītāja neesot sazinājusies ar atbildētāju pirmstiesas kārtībā. Atbildētāja lūdz ļaut parādu atmaksāt pakāpeniski - 12 mēnešu periodā.

[3] Ar Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2021. gada 29. aprīļa spriedumu prasība daļēji apmierināta. Tiesa nosprieda piedzīt no atbildētājas prasītājas labā pamatparādu 247,62 EUR, nolīgtos lietošanas procentus 225,40 EUR par laiku no 2019. gada 26. marta līdz 2021. gada 14. janvārim, līgumsodu 24,76 EUR un tiesas izdevumus 80,14 EUR, kopā 577,92 EUR. Noteiktas prasītājas tiesības līdz sprieduma izpildei (izsoles dienai) saņemt no atbildētājas likumiskos procentus – 6% gadā no nesamaksātā galvenā parāda. Prasība daļā par nokavējuma procentu piedziņu par laiku no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim 183,86 EUR noraidīta.

Spriedumā ietverti šādi motīvi.

[3.1] Pirmās instances tiesa konstatējusi, ka starp pusēm 2018. gada 25. oktobrī noslēgts Aizdevuma līgums preču iegādei Nr. 251018ACF001, saskaņā ar kuru atbildētājai tika izsniegts aizdevums 417,60 EUR ar atmaksas termiņu 12 mēneši *(lietas 12.-13. lapa)*.

Pamatojoties uz Civillikuma 1402., 1587., 1934., 1943. pantu tiesa atzinusi, ka atbildētājai ir jāpilda līgumsaistības un jāatdod aizdevums (galvenais parāds) 247,62 EUR.

[3.2] Tiesa konstatējusi, ka aizdevuma līguma 1.1. punktā un 1. tabulā puses pielīgušas atbildētājas pienākumu maksāt procentus par aizdevuma lietošanu 50,40% gadā jeb 4,20% mēnesī no neatmaksātās aizdevuma summas.

Pamatojoties uz Civillikuma 1753., 1756., 1757. pantu tiesa atzinusi, ka atbildētājai ir jāmaksā nolīgtie procenti par aizdevuma lietošanu, un nesamaksāto procentu parāda apmērs par laiku no 2019. gada 26. marta līdz 2021. gada 14. janvārim ir 225,40 EUR.

[3.3] Tiesa konstatējusi, ka aizdevuma līguma 4.1. punktā puses vienojušās, ka gadījumā, ja aizdevējs neievēro šajā līgumā noteikto maksājumu izpildes termiņu, tad aizņēmējam ir pienākums maksāt aizdevējam līgumsodu 0,5% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu. Līgumsods tiek aprobežots ar 10% no pamatparāda (aizdevuma sākotnējās summas). Aizdevējs ir tiesīgs prasīt kā līgumsodu, tā arī līguma izpildīšanu.

Pamatojoties uz Civillikuma 1716. panta trešo daļu, 1720. panta 2. punktu, tiesa atzinusi, ka par maksājumu kavējumu atbildētājai ir jāmaksā pielīgtais līgumsods 24,76 EUR par laika periodu no 2019. gada 26. aprīļa līdz 2019. gada 25. jūlijam. Atbildētājas iebildumus, ka prasītāja neesot ar viņu sazinājusies, tiesa atzinusi par nepamatotiem.

[3.4] Tiesa konstatējusi, ka aizdevuma līguma 4.5. punktā puses vienojušās, ka par jebkura maksājuma termiņa (izņemot procentu par aizdevuma izmantošanas maksājumu) kavējumu, t.sk., par aizdevuma atmaksas beigu termiņa kavēšanu, aizņēmējam ir pienākums maksāt aizdevējam nokavējuma procentus 0,2% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu. Nokavējuma procentu aprēķins sākas pēc tam, kad kopējā līgumsoda summa ir sasniegusi 10% apmēru no pamatparāda summas (aizdevuma sākotnējās summas). Nokavējuma procenti tiek aprēķināti pieņemot, ka gadā ir 360 dienas, bet kalendārā mēnesī ir faktiskais dienu skaits.

Pamatojoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta trešo, piekto un vienpadsmito daļu, 10. panta pirmo daļu, izvērtējot līguma noteikumus par nokavējuma procentu likmi 0,2% dienā, tiesa atzinusi, ka procenti kvalificējami kā pārmērīgi, turklāt ņemot vērā, ka līgumā ir paredzētas divu veidu sankcijas par līguma savlaicīgu neizpildi – līgumsods un nokavējuma procenti. Tiesa konstatējusi, ka atbildētāja pretrunā tiesiskās vienlīdzības principam un labticīguma prasībām nostādīta viņai neizdevīgā stāvoklī, tāpēc atzinusi, ka daļā par nokavējuma procentu 183,36 EUR piedziņu par laiku

no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim prasība ir noraidāma.

[4] Prasītāja par Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2021. gada 29. aprīļa spriedumu iesniegusi apelācijas sūdzību, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru prasība noraidīta, un lūdzot piedzīt nokavējuma procentus 183,86 EUR.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[4.1] Tiesa kļūdījusies, spriedumā atsaucoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 10. panta pirmo daļu, jo pušu noslēgtais aizdevuma līgums nav distances līgums. Aizdevuma līgumu parakstījušas abas puses klātienē, atbildētāja varēja iepazīties ar līguma noteikumiem un uzdot prasītājas pārstāvim jautājumus.

[4.2] Tiesa norādījusi uz divu veidu sankciju esību līgumā, taču prasītāja neprasa nokavējuma procentus kumulatīvi ar līgumsodu. Saskaņā ar līguma noteikumiem nokavējuma procentu aprēķins sākas pēc tam, kad līgumsoda summa ir sasniegusi 10% no pamatparāda. Tādējādi nokavējuma procenti ir atlīdzība par naudas summas lietošanu gadījumā, ja tiek kavēta tās atmaksa.

[4.3] Līgums starp prasītāju un atbildētāju izbeigts 2021. gada 14. janvārī atbildētājas nokavējuma dēļ. Atbilstoši judikatūrai pēc līguma izbeigšanas nav piemērojami līgumā ietvertie noteikumi, taču prasītājai ir tiesības aprēķināt nokavējuma procentus līdz 2021. gada 14. janvārim.

[4.4] Nokavējuma procentu apmērs nepārsniedz pamatparādu, kā arī atbilst Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta ierobežojumiem, līdz ar to tas nav nesamērīgs.

[5] Atbildētāja paskaidrojumus par apelācijas sūdzību nav sniegusi.

[6] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 440.[11] panta pirmo daļu lieta nolikta izskatīšanai rakstveida procesā, par ko lietas dalībniekiem paziņots.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus, izvērtējusi pušu argumentus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka apelācijas sūdzība ir pamatota, un prasība pārsūdzētajā daļā ir pamatota un apmierināma.

[11] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426. panta pirmo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā.

Spriedums daļā, ar kuru apmierināta prasība par pamatparāda 247,62 EUR, nolīgto lietošanas procentu 225,40 EUR, līgumsoda 24,76 EUR un tiesas izdevumu 80,14 EUR piedziņu un daļā, ar kuru noteiktas prasītājas tiesības saņemt likumiskos procentus līdz sprieduma izpildei, apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

Apelācijas instances tiesā izskatāma prasība daļā par nokavējuma procentu 183,86 EUR piedziņu par laiku no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim, izlemjot arī jautājumu par uz šo prasījumu attiecināmo tiesas izdevumu piedziņu.

[12] Apelācijas kārtībā nav apstrīdēti šādi pirmās instances tiesas konstatētie fakti, kurus apelācijas instances tiesa atbilstoši Civilprocesa likuma 430. panta trešajai daļai nepārbauda.

[12.1] 2018. gada 25. oktobrī starp prasītāju kā aizdevēju un atbildētāju kā aizņēmēju noslēgts Aizdevuma līgums preču iegādei Nr. 251018ACF001, saskaņā ar kuru atbildētājai izsniegts aizdevums 417,60 EUR ar atmaksas termiņu 12 mēneši *(lietas 12.-13. lapa)*.

Aizdevuma līguma 1.1. punktā un 1. tabulā puses pielīgušas atbildētājas pienākumu maksāt procentus par aizdevuma lietošanu 50,40% gadā jeb 4,20% mēnesī no neatmaksātās aizdevuma summas.

Aizdevuma līguma 4.1. punktā puses vienojušās, ka gadījumā, ja aizdevējs neievēro šajā līgumā noteikto maksājumu izpildes termiņu, tad aizņēmējam ir pienākums maksāt aizdevējam līgumsodu 0,5% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu. Līgumsods tiek aprobežots ar 10% no pamatparāda (aizdevuma sākotnējās summas). Aizdevējs ir tiesīgs prasīt kā līgumsodu, tā arī līguma izpildīšanu.

Aizdevuma līguma 4.5. punktā puses vienojušās, ka par jebkura maksājuma termiņa (izņemot procentu par aizdevuma izmantošanas maksājumu) kavējumu, t.sk., par aizdevuma atmaksas beigu termiņa kavēšanu, aizņēmējam ir pienākums maksāt aizdevējam nokavējuma procentus 0,2% apmērā no nokavētā maksājuma summas par katru kavējuma dienu. Nokavējuma procentu aprēķins sākas pēc tam, kad kopējā līgumsoda summa ir sasniegusi 10% apmēru no pamatparāda summas (aizdevuma sākotnējās summas). Nokavējuma procenti tiek aprēķināti pieņemot, ka gadā ir 360 dienas, bet kalendārā mēnesī ir faktiskais dienu skaits.

[12.2] Atbildētāja nav izpildījusi aizdevuma līgumā minētās saistības, proti, nav atmaksājusi aizdevuma pamatparādu 247,62 EUR, nolīgtos procentus par aizdevuma lietošanu par laiku no 2019. gada 26. marta līdz 2021. gada 14. janvārim 225,40 EUR, kā arī nav samaksājusi līgumsodu 24,76 EUR, kas aprēķināts par laiku no 2019. gada 26. aprīļa līdz 2019. gada 25. jūlijam 10% apmērā no pamatparāda summas.

[12.3] Atbildētāja tiesiskajās attiecībās ar prasītāju ir patērētāja.

[13] Prasītāja lūgusi piedzīt aizdevuma līguma 4.5. punktā minētos nokavējuma procentus 183,86 EUR par laiku no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim.

[13.1] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 6. panta vienpadsmitajai daļai tiesas pienākums ir, izšķirot strīdu, izvērtēt līguma noteikumus un strīda atrisināšanai attiecībā uz patērētāju nepiemērot līgumā ietvertos netaisnīgos noteikumus. Tādējādi pirmās instances tiesa pamatoti ir veikusi līguma noteikumu izvērtēšanu, taču nepamatoti nonākusi pie secinājuma, ka aizdevuma līguma 4.5. punktā minētais noteikums ir netaisnīgs un tāpēc nepiemērojams.

[13.1.1] Kā pareizi norādīts apelācijas sūdzībā, pirmās instances tiesa kļūdaini piemērojusi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 10. panta pirmo daļu, kas attiecas uz distances līgumu, jo pušu noslēgtais aizdevuma līgums ir parakstīts klātienē, par ko liecina prasītājas pārstāves un atbildētājas pašrocīgi paraksti uz līguma. Tomēr šim faktam nav izšķirošas nozīmes, jo ar patērētāju noslēgta līguma noteikumu izvērtējums tiesai ir jāveic neatkarīgi no tā, vai līgums ir vai nav distances līgums.

[13.1.2] Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8. panta pirmo 2.[6] daļu patērētāja kreditēšanas līguma noteikums, kurš paredz iespēju pieprasīt no patērētāja nokavējuma procentus, nav spēkā, ja šo procentu apmērs ir lielāks par 36 procentpunktiem virs aizņēmuma likmes gadā.

Izskatāmajā gadījumā nokavējuma procentu likme gadā ir 73%, bet aizņēmuma likme 50,4% gadā, līdz ar to minētais ierobežojums ir ievērots, un nav pamata atzīt par spēkā neesošu aizdevuma līguma 4.5. punktu tajā paredzēto nokavējuma procentu apmēra dēļ.

Judikatūrā norādīts uz iespējamu līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu gadījumā, ja nokavējuma procenti mēneša laikā sasniedz galvenā parāda summu *(Senāta 2016. gada 28. oktobra spriedums lietā Nr. SKC?307/2016 (C29591412), 6.4. punkts*), un gadījumā, ja nokavējuma procenti galvenā parāda lielumu sasniedz četru mēnešu laikā *(skat. Senāta 2015. gada 20. februāra spriedums lietā Nr. SKC 19/2015 (C28280410), 10.1. punkts)*. Taču izskatāmajā gadījumā nokavējumu procentu likme ir ievērojami mazāka, un pati par sevi nav atzīstama par nesamērīgi lielu.

[13.1.3] Vērtējot aizdevuma līguma 4.5. punktu kopsakarā ar pārējiem līguma noteikumiem, kas paredz sekas aizņēmēja nokavējumam, tiesas kolēģija konstatē, ka līgumā nav ietverti noteikumi par soda sankcijām, kas būtu piemērojamas kumulatīvi ar līguma 4.5. punktu. Līguma 4.1. punktā ir

ietverts noteikums par līgumsodu, taču 4.5. punkts paredz, ka nokavējuma procenti aprēķināmi tikai pēc tam, kad pārtraukta līgumsoda aprēķināšana, tam sasniedzot 10% apmēru no pamatparāda summas. Līguma 4.5. punkts arī paredz, ka nokavējuma procenti nav aprēķināmi par procentu par aizdevuma izmantošanas maksājuma kavējumu. Pirmās instances tiesa, norādot uz līgumā ietvertām divu veidu soda sankcijām, šos apstākļus nav ņēmusi vērā.

[13.1.4] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka aizdevuma līguma 4.5. punktā norādītā nokavējumu procentu likme nav atzīstama par nesamērīgu, un nekonstatē pamatu šī līguma noteikuma nepiemērošanai. Tiesas kolēģijas ieskatā, neskatoties uz plašo tiesību loku, kas patērētājam ļauj iekļauties tirgus apritē un pienācīgi funkcionēt, tam arī ir savs pienākums būt apzinīgam un iegūt visu pieejamo informāciju par pakalpojumu. Šajā gadījumā atbildētāja ir uzņēmusies līgumsaistības ar noteiktiem noteikumiem, kas tai jāpilda, savukārt saistību neizpildes gadījumā ir piemērojamas līgumā paredzētās sekas. Izskatāmajā gadījumā saistību izpildes nokavējums ir ilgstošs, un atbildētāja nav norādījusi uz iemesliem, kuru dēļ viņa būtu atbrīvojama no saistību izpildes nokavējuma sekām.

[13.2] Lietā nav strīda par nokavējuma procentu aprēķina pareizību, kas laikā no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim ir 183,86 EUR. Tiesas kolēģija atzīst, ka aprēķins veikts, atbilstoši pušu noslēgtā līguma noteikumiem, un ir pamats aprēķināto nokavējuma procentu summu piedzīt no atbildētājas prasītājas labā.

Pirmās instances tiesa, noraidot prasību daļā par nokavējuma procentu piedziņu, aprobežojusies ar formālām atsaucēm uz Patērētāju tiesību aizsardzības likuma normām, neiedziļinoties līguma noteikumu būtībā, tāpēc apelācijas instances tiesā taisāms pretējs spriedums, prasību šajā daļā apmierinot. Apelācijas sūdzībā minētie argumenti ir guvuši apstiprinājumu.

[14] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41. panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus.

Prasītājas izdevumi pirmās instances tiesā un apelācijas instances tiesā ir bijuši 177,72 EUR, ko veido valsts nodeva par prasības pieteikumu 102,25 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,47 EUR un valsts nodeva par apelācijas sūdzību 70 EUR.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu no atbildētājas prasītājas labā piedzīta valsts nodeva 74,67 EUR un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 5,47 EUR, kopā 80,14 EUR, un šajā daļā Rīgas pilsētas Pārdaugavas tiesas 2021. gada 29. aprīļa spriedums ir stājies likumīgā spēkā.

Ievērojot to, ka tiesvedības rezultātā prasība ir apmierināta pilnīgi, no atbildētājas prasītāja labā ir piedzenama arī pārējā samaksāto tiesas izdevumu daļa - valsts nodevas daļa par prasības pieteikumu 27,58 EUR un valsts nodeva par apelācijas sūdzību 70 EUR, kopā 97,58 EUR.

[15] Tā kā prasītāja lūgusi noteikt viņai tiesības saņemt likumiskos procentus līdz sprieduma izpildei tikai no parāda pamatsummas, nevis no visas piespriestās summas, Civillietu tiesas kolēģija, ievērojot dispozitivitātes principu, atzīst, ka attiecībā uz apelācijas instances tiesā izspriesto prasījumu Civilprocesa likuma 195. pantā minētās tiesības prasītājai nav nosakāmas.

[16] Pamatojoties uz Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 21. panta otro daļu, sprieduma labprātīgas izpildes termiņš nosakāms 60 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 432., 433., 440.[11], 440.[12] pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

apmierināt prasību.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, par labu SIA "/pers. D/", reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/, nokavējuma procentus 183,86 EUR par laiku no 2019. gada 26. jūlija līdz 2021. gada 14. janvārim un tiesas izdevumus 97,58 EUR, kopā 281,44 EUR, samaksu veicot AS "Citadele banka" kontā Nr. /konts/.

Noteikt termiņu sprieduma labprātīgai izpildei – 60 dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese Dace Kantsone

Tiesnesis Gvido Ungurs

Tiesnese Agnese Veita